

Warszawa, dnia 4 maja 2005 r.

Pan
Marek Belka
Premier RP

Pan
Tomasz Podgajniak
Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska

*Stanowisko organizacji pozarządowych
w sprawie Strategii Gospodarki Wodnej do roku 2020*

Szanowny Panie Premierze,
Szanowny Panie Ministrze,

Organizacje pozarządowe, podpisane pod niniejszym listem otwartym, zwracają się do Panów z apelem o spowodowanie, by projekt *Strategii Gospodarki Wodnej do roku 2020*¹ został w całości odrzucony. Jakość poddanego konsultacjom dokumentu, niezwykle ważnego dla gospodarowania zasobami wodnymi, a zatem kluczowego dla przyszłości zasobów przyrodniczych kraju, pozostawia tak wiele do życzenia, że należy *Strategię* stworzyć od nowa. Uwzględnienie zapisów Ramowej Dyrektywy Wodnej Unii Europejskiej oraz rzetelna analiza potrzeb, w kontekście celu strategicznego tj. osiągnięcia i utrzymania „dobrego stanu wód” powinny stać się podstawą nowej wizji gospodarki wodnej Polski. W procesie jej tworzenia konieczne jest przestrzeganie prawa ochrony środowiska Wspólnoty – wspomianej Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE), dyrektyw o ocenach oddziaływania na środowisko (85/337/EWG wraz ze zmianami), o ocenach strategicznych (2001/42/WE) oraz Ptasiej (79/409/EWG) i Siedliskowej (92/43/EWG), – wraz z odpowiadającymi im zapisami prawa polskiego, a także międzynarodowych konwencji np. Konwencji Narodów Zjednoczonych o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, Konwencji Ramsarskiej czy Konwencji z Aarhus.

Przedstawiona *Strategia* w swej warstwie deklaratywnej identyfikuje trzy podstawowe cele krajowej gospodarki wodnej, które są w dużej części zbieżne z naszymi poglądami na temat priorytetów tego sektora. Jednakże proponowane metody osiągnięcia tych celów (figurujące pod nazwą "działania realizacyjne") ograniczają się do programu finansowania przedsięwzięć mających niewiele wspólnego ze zintegrowanym gospodarowaniem zasobami wodnymi i z pojmowaniem, w tym kontekście, roli zasobów wodnych i ekosystemów zależnych od wody w gospodarce wodnej Unii Europejskiej początków XXI stulecia. Proponowany zestaw działań realizujących cele *Strategii*, jest bowiem zbieżny z archaicznym modelem podejścia

---

¹ umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska
http://www.mos.gov.pl/1prace_legislacyjne/projekty_do_konsultacji/inne/strategia_gospodarki_wodnej/index.shtml

do zasobów wodnych jako przedmiotu eksploatacji i rzek jako żywołu koniecznego do ujarznienia. Globalne zmiany klimatu i towarzyszące im katastrofalne powodzie, jakie miały miejsce w trakcie ostatnich 20 lat przyniosły spektakularną klęskę tego podejścia do gospodarowania wodą i zarządzania ryzykiem powodzi i suszy. Konsekwencją zachodzących zmian są wysokiej rangi dokumenty przyjęte przez UE (Ramowa Dyrektywa Wodna), ONZ (Zasady Dobrej Praktyki w Zapobieganiu i Ograniczaniu Skutków Powodzi), czy kompetentne agendy najbardziej rozwiniętych krajów, jak RFN (Pięciopunktowy Program Zapobiegawczej Ochrony Przeciwpowodziowej), USA, Australia czy RPA.

Autorzy *Strategii* prezentują technokratyczne podejście do zasobów wodnych, choć we wprowadzeniu deklarują, że dokument ten określa „podstawowe kierunki i zasady działań umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu wodą”. *Strategia* jest absolutnie zdominowana przez działania inwestycyjne. Zupełnie zignorowane zostały nie-strukturalne metody rozwiązywania problemów gospodarki wodnej, stanowiące istotę współczesnego traktowania zasobów wodnych w krajach rozwiniętych.

Protestujemy przeciwko odwoływaniu się do hasła zrównoważonego rozwoju w dokumencie, który z realizacją tej zasady nie ma nic wspólnego. Protestujemy również przeciwko gołosłownym zapisom o poszanowaniu zasad ochrony przyrody. Z ubolewaniem stwierdzamy, że autorzy *Strategii* zasady te ignorują. Nawet uwarunkowania stanowiące podstawę realizacji *Strategii* pomijają wymiar środowiskowy zasobów wodnych wraz z jego zróżnicowaniem przestrzennym.

Zapisy *Strategii* wskazują na nieznajomość lub kompletne ignorowanie prawa, które obowiązuje w całej Unii Europejskiej a przecież Ministerstwo Środowiska RP powinno stać na jego straży.

Zawarte w tekście dylematy dotyczące wyborów pomiędzy ochroną środowiska przyrodniczego a retencją zbiornikową, ochroną dolin rzecznych przed powodzią, rozwojem hydroenergetyki, czy wreszcie rozwojem transportu wodnego potwierdzają nieznajomość lub świadome ignorowanie Ramowej Dyrektywy Wodnej. Dyrektywa jednoznacznie rozwiązuje te dylematy: jedynie uzasadnione potrzeby ludności – ochrona ludzi (a nie dolin rzecznych!) przed powodzią oraz zapewnienie wody dla ludności – mogą być powodem ingerencji w środowisko. Dyrektywa Siedliskowa również rozwiązuje tego typu dylematy na obszarach Natura 2000, zarówno tych powołanych dla ochrony ptaków jak i ochrony siedlisk, jednoznacznie. *Strategia*, mimo że jest dokumentem powstałym w Ministerstwie Środowiska, w ogóle nie bierze pod uwagę faktu, że znaczna część dolin rzecznych należy do sieci Natura 2000. A z faktu tego wynika, że realizacja inwestycji na ich terenie, oddziałujących negatywnie na gatunki i siedliska, dla których te obszary zostały powołane, podlega obostrzeniom Art. 6: Tego typu inwestycje mogą być realizowane jeśli istnieje nadrzędny interes publiczny (ochrona zdrowia i życia ludzi) i nie istnieje rozwiązanie alternatywne (realizujące cel nadrzędnego interesu publicznego) i zostaną przewidziane działania kompensujące straty środowiskowe. *Strategia* te zapisy ignoruje, czego dowodem są następujące pozycje w rozdziale dotyczącym działań:

- stopień poniżej stopnia wodnego Włocławek na Wiśle, chociaż jest to obszar Natura 2000 i istnieje kilka rozwiązań alternatywnych dla zabezpieczenia stopnia przed katastrofą budowlaną (jedno z nich zostało opracowane przez cieszące się w Polsce renomą biuro projektów gospodarki wodnej); za żart uznajemy przypisanie

planowanemu stopniowi realizację celu „osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych”,

- rozwój żeglugi, który w rozumieniu Dyrektywy nie jest uzasadnioną potrzebą, jeśli wiąże się z nim pogorszenie stanu wód i ekosystemów od wód zależnych poprzez zniszczenie rozwoju struktur i upośledzenie procesów właściwych dla systemów rzecznych.

Działania zawarte w *Strategii* wielokrotnie, tak jak to jest w przypadku rozwoju żeglugi czy wielofunkcyjnych zbiorników wodnych, nie są uzasadnione żadnymi analizami potrzeb, analizami kosztów i zysków (z uwzględnieniem kosztów środowiskowych) ani wsparte procesem oceny oddziaływania na środowisko, wraz z udziałem społecznym w tym procesie.

Podsumowując, przedstawiony społeczeństwu dokument aspirujący do miana narodowej strategii gospodarowania kluczowymi zasobami środowiskowymi, w najlepszym przypadku można potraktować jako *management plan* sporządzony w epoce technokratycznego podejścia do przyrody, której zasoby wodne są integralnym elementem. Partykularny, sektorowy interes związany z możliwością realizacji inwestycji za pieniądze państwowe lub wspólnotowe stanowi podstawowe kryterium wyboru przedstawionych w *Strategii* działań. Dokument ten ignoruje nowoczesne podejście do ochrony przeciwpowodziowej i zasadę zintegrowanego gospodarowania zasobami wodnymi, ignoruje potrzebę ochrony środowiska i zasadę zrównoważonego rozwoju.

Niżej podpisane organizacje pozarządowe uważają przyjęcie i realizację *Strategii*, w zaproponowanej formie, za zagrożenie dla zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiskowymi kraju – kraju który szczyci się zapisaniem w konstytucji zasady zrównoważonego rozwoju.

Zwracamy się do Pana Premiera i Pana Ministra z apelem o dołożenie wszelkich starań, by tak ważna strategia powstała na nowo, uwzględniając najnowszą wiedzę i doświadczenia w dziedzinie gospodarowania zasobami wodnymi i opierając się na preambule Ramowej Dyrektywy Wodnej:

„Woda nie jest produktem handlowym takim, jak każdy inny, ale raczej dziedzicznym dobrem, które musi być chronione, bronię i traktowane jako takie.”

Stanowisko podpisali:

1. Jerzy Parusel, Dyrektor Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska
2. Krzysztof Smolnicki, Prezes Zarządu Dolnośląskiej Fundacji Ekorozwoju
3. Anna Roggenbuck, Członek Zarządu Federacji Zielonych „GAJA”
4. Piotr Rymarowicz, Dyrektor Fundacji Wspierania Inicjatyw Ekologicznych
5. Irena Krukowska-Szopa, Prezes Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja”
6. Andrzej Guła, Prezes Instytutu Ekonomii Środowiska
7. Andrzej Kassenberg, Prezes Instytutu na rzecz Ekorozwoju
8. Jacek Bożek, Prezes Klubu Gaja
9. Andrzej Jermaczek, Prezes Klubu Przyrodników
10. Tomasz Kaleta, Prezes Kolskiego Towarzystwa Przyrodniczego

11. Tomasz Chuszcza, Prezes Krasnostawskiego Ruchu Ekologicznego „VIRIDIS”
12. Rafał Plezia, Prezes Legnickiego Towarzystwa Entomologicznego
13. Władysław Skalny, Prezes Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody
14. Gerard Sawicki, Prezes Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków
15. Maria Staniszevska, W-ce Prezes Polskiego Klubu Ekologicznego (za Zarząd Główny)
16. Barbara Migurska, W-ce Prezes Koła Miejskiego PKE w Gliwicach
17. Andrzej Kepel, Prezes Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”
18. Barbara Morawska-Nowak, Sekretarz Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (za Zarząd Główny)
19. Wiktor Kotowski, Prezes Stowarzyszenia Chrońmy Mokradła
20. Radosław Gawlik, Prezes Stowarzyszenia Ekologicznego „Eko-Unia”
21. Andrzej Trembaczowski, Prezes Stowarzyszenia Klub Wędkujących Internautów
22. Małgorzata Badura, Prezes Stowarzyszenia na rzecz Eko-rozwoju wsi Trąbki
23. Radosław Szymczuk, Prezes Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot
24. Krzysztof Gorczyca, Prezes Towarzystwa dla Natury i Człowieka
25. Mariusz Waszkiewicz, Prezes Towarzystwa na Rzecz Ochrony Przyrody
26. Marek Kowalski, Prezes Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian”
27. Ireneusz Chojnacki, Dyrektor WWF Polska
28. Joanna Furmaga, Prezes Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć
29. Wojciech Szymalski, Koordynator Centrum Zrównoważonego Transportu „Zielone Mazowsze”

w siedzibie WWF Polska przechowywane są poparcia dla niniejszego stanowiska
adres kontaktowy: WWF Polska, ul. Wiśniowa 38, 02-520 Warszawa, tel. (22) 849 84 69